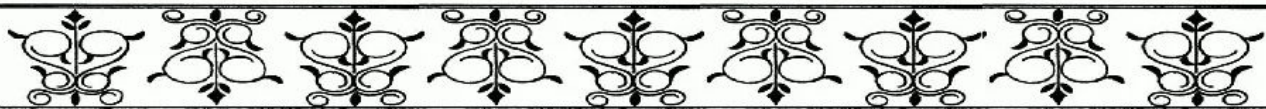

Василий Манчаары – национальный герой народа саха, выступавший против гнета местных баев, главный персонаж первых литературных произведений на якутском языке, широко известный в народе олонхосут (сказитель) и тойуксут (запевала).

Василий Федоров по прозвищу Манчаары – реальный человек, живший в XIX веке. Родился в июне 1805 года в Нерюктейском наслеге Кангаласского (ныне Мегино-Кангаласского) района Якутии. До нынешнего дня на его родном алаасе от юрты Федоровых сохранились столбы, коновязь, обугленные остатки камелька.

Манчаары

1805 с. - Мэнэ улууһугар Арыылаах диэн алааска (уруккутунан Нөөрүктээйи нэһилиэгин, күн бүгүн Мэнэ-Ханалас улуусун Бөкө нэһилиэгин сирэ) Федор Быттааны Ханчадаев дьиэ кэргэнигэр төрөөбүт.

1814 с. — тобус саастаабар абата өлбүтүн кэнниттэн нэһилиэк быраабатын дыһалынан дьиэтин кэргэнигэр хаһайыстыба баһылыгынан ананар.

1827с. — ыалын кыһын Варвара Степанованы кэргэн ылар.

1827 с. — былдьаммыт сүөһүтүн, оттуур ходунатын төттөрү ылаары абатын Чоочолуун сууттаһарыгар иирсэн, нэһилиэк чарчыыналарын дьүүлүнэн таһыллар.

1827 с. — Чоочо баай эдэр кэргэнин малын суолга көрсөн былдьаан нэһилиэк «сибииркэтигэр» угуллар, онтон күрүүр.

1827 с. — Егор Слободчиков туттаран, земскэй суутунан уон охсуунан таһыллан, остуруок хаайыытыгар угуллар.

1828 с. — Вера диэн кыыстаналлар.

1828 с. муус устар — өрүс мууһун көйөн болуот бэрэбинэлэрин оруу сылдьан остуруок хаайыытыттан күрүүр. Чыычаах Уйбаан тыллабырынан кыһын тутуллар.

1830 с. сэтинньи — Земскэй суутунан түөрт уон биэс охсуунан таһыллан хаатырга үлэтигэр Охуоскайга ыытыллар.

1832 с. бэс ыйа — Юдома өрүһүн баһыгар болуот уһаара сылдьан Охуоскай хаатыргатыттан күрүүр.

1833 с. кулун тутар ыйа — Нөөрүктээйигэ Иван Сивцев ампаара түүн алдьатыллан 597 солк. мала уоруллубутугар холуобунан дьыала тэриллэн силиэстийэ саҕаланар.

1833 с. балаҗан ыйын 24 к. — сэтээтэл Атласов, хаһаак Свешников сүүсчэкэ киһилээх бөлөхтөрө Күөх Кэтириинэлиин олорор ииннэриттэн туталлар.

1833-1836 сс. — силиэстийэ ыытыллар.

1836 с. атырдьах ыйын 31 к. — уокуруктаабы суут дьүүлүн бүтэһик уурааба тахсар.

1836 с. сэтинньи 24 к. — дьыаланы Иркутской күбүрүнээтэрэ сенат көрүүтүгэр ыытар.

1837 с. ахсынньы 31 к. — Правительствующай сенат Департаменын холуобунай дьыалаларга Палаататын уурааба тахсар.

1838 с. кулун тутар 10 к. — отут охсуунан куорат болуоссатыгар таһыллан, Иркутскайдаабы туус оргутар собуокка хаатырга үлэтигэр ыытыллар.

1841 с. — Нерчинскэйгэ таас чох хостуур рудникка хаатырга үлэтигэр көһөрүллэр.

1841 с. кулун тутар 30 к. — Анисим Трофимовтыын хаатыргаттан күрүүллэр.

1841 с. сэтінньи 25 к. — сүүһүгэр бэчээттээх миинэр ат уларса тийбитин, аймаҕын уола тутан хаайтарар.

1842 с. бэс ыйын 15 к. — Нерчинскэйгэ этабынан ыытыллар.

1842 с. атырдьах ыйа — этап кэмигэр Аллараа-Илимскэйгэ тириэрдэн хандалатын устубуттарыгар, түүнүн хонбуойтан күрээн дойдутугар кэлэн арҕаа энээр улуустарын баайдарын талаталыыр.

1843 с. алтынньы — Байаас Никифоров кэргэнэ Матырыаналыын кыстыыр ииннэригэр бүгэн олордохторуна, Шахурдин урядник биэс уонча киһилээх бөлөҕө тутан остуруокка киллэрэр.

1843-1847 сс. — силиэстийэ ыытыллар.

1847 с. атырдых ыйын 9 к, — уокурук суута уон сылга илиилэриттэн истиэнэҕэ сыабынан хараҕалыырга дьүүллүүр.

1857 с. атырдых ыйа — суут уурааҕа толоруллар болдьоҕо кэлэр да, босхолооботтор.

1859 с. кулун тутар 13 к. — сыабыттан босхолоон, Бүлүү уокуругун Марха улууһун I Бордон нэһилиэгэр үйэтин устата көскө ытар туһунан Илин-Сибиир Кылаабынай управляющайын дьаһала тахсар. Ол күн сыабыттан босхолоон, пересыльной хаайыыга көһөрүллэр.

1859 с. муус устар 13 к. — куорат суолун оноһуутугар үлэлэтэллэр.

1859 с. ыам ыйын 23 к. — күһэлэн көскө олорор сиригэр хандалылаах хомбуойдаммыт.

1870 с. сэтинньи 12 к. — көскө олорон 65 сааһыгар өлбүт.

#СахаИсторията@eigevk

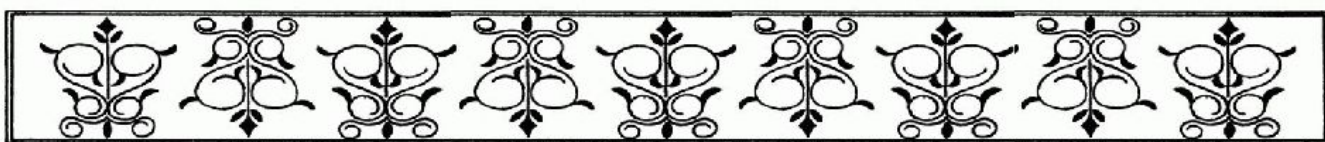
#МэнэХаналас@eigevk

Манчаары
Ба^а ылай.
(1805 – 1870
сс.)

- Ба^а ылай Манчаары диэн Сахабыт сириҥ национальнай геройа. Кини аата баайдар батталларын утары охсуспут ма^а найгы сырыыларыттан норуот номо^о ор киирбитэ. Кини ыраахтаа^а ы былаа^а ын, баайдар, тойоттор батталларын анныгар олорор саха дьада^а ы дьонун к^э м^э скэ^э ээччи бы^а ытынан биллибитэ.
- Норуот Манчаары ту^у унан элбэх сэ^э эннэри, кэпсээннэри, ырыалары айбыта. Манчаары ту^у унан сэ^э эннэр сахалар ыаллыы олорор норуоттарыгар эмиэ тар^а аммыттара.
-

МАНЧААРЫ

Когда мальчику было девять лет, умер его отец – Федор Быттааны. Без крепкой мужской руки семья быстро обеднела, терпела и холод, и голод. Манчаары испытал, что такое бедность, социальная несправедливость, жестокость тойонов, особенно родственника Манчаары, Василия Слободчикова – Чоочо Баай, что послужило причиной его мятежных выступлений.

Василий Фёдоров (Манчаары) родился в 1805 году в Нерюктяйинском наслеге Кангаласского (ныне Мегино-Кангаласского) района Якутии.

Манчаары был
признан царским
правительством
разбойником.

Совершая
вооруженные
налеты на
усады богачей,
он все отнятое
раздавал

Манчаары,
которого власти
упорно называли
разбойником,
грабителем,
превратился, по
сущности своей, в
вожака стихийного
возмущения
бедноты. Он стал
человеком-
легендой,
человеком-мечтой,
о котором в народе
слагали песни.

40 из 65 лет своей жизни
Василий Манчаары провел в
тюрьмах, на солеваренных
заводах, Нерчинских
рудниках, в бегах и ссылке,
12 лет был прикован цепью
к тюремной стене. За все
время «разбойничества» он
не убил ни одного человека.

Народ поддерживал Манчаары всю его сознательную жизнь, скрывал, кормил. А он, отнимая богатства у тойонов, все раздавал беднякам. Василий стал человеком-легендой, человеком-мечтой. Только за 1833 год он с товарищами совершил 18 смелых налетов на тойонов. Когда дело Манчаары дошло до Сената Российской империи, вместе с ним судили 47 человек.

В 1847 году суд вынес решение: приковать Манчаары цепью к стене якутской тюрьмы сроком на 10 лет. Срок приговора истек в 1857 году, но только в 1859 году с него сняли цепь и выслали на поселение в Первый Бордонский наслег Мархинского улуса (ныне Мальжегарский наслег Нюрбинского улуса).

